26/09/2021

Συνέντευξη με τον Γέροντα Σωφρόνιο για τον άγιο Σιλουανό τον Αθωνίτη

/ Ορθόδοξες Προβολές

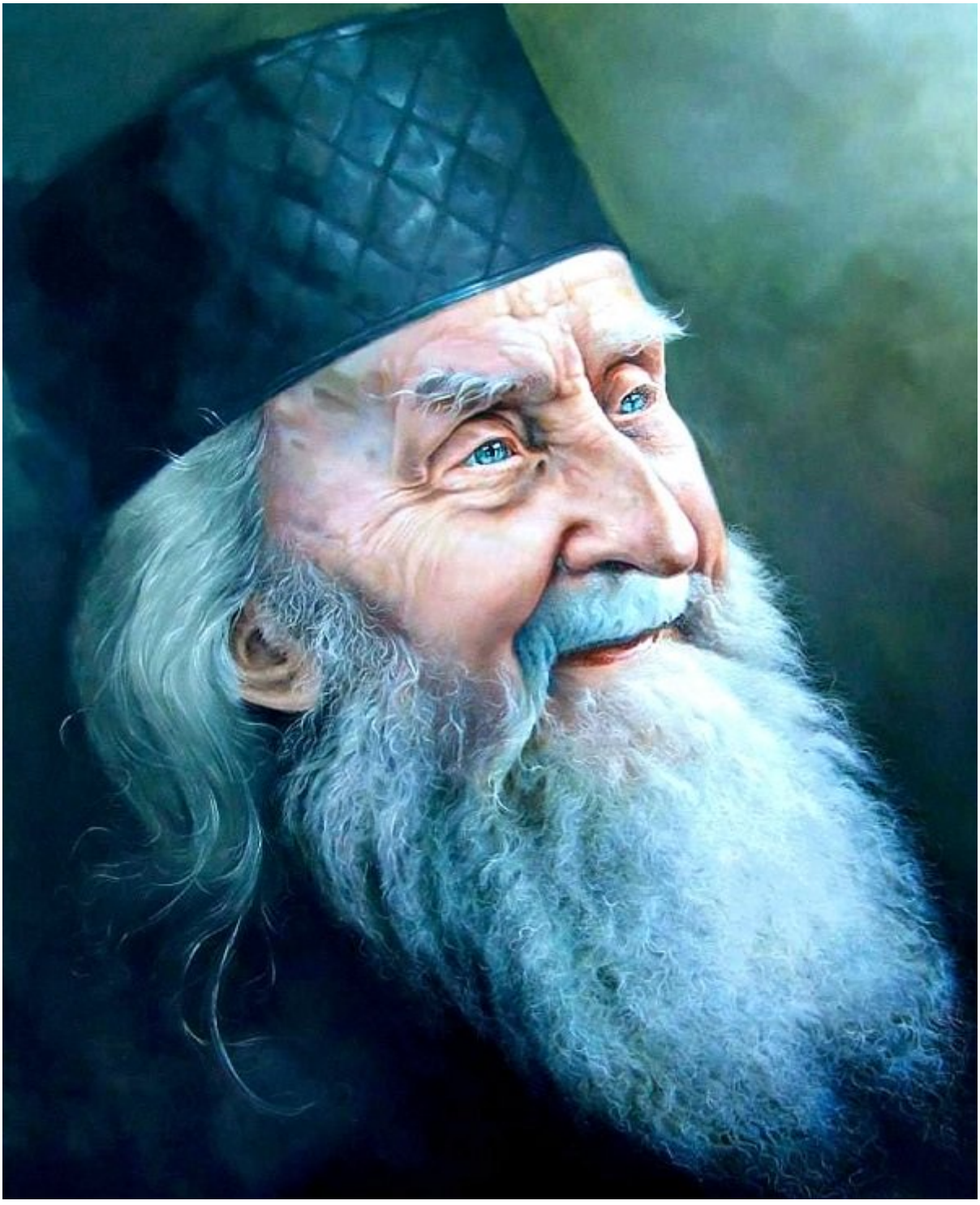

Ο μακάριος Γέροντας Σωφρόνιος (†1993) θεωρούσε ότι η

μεγαλύτερη ευλογία του Θεού προς αυτόν ήταν η συνάντηση και η γνωριμία του με τον άγιο Σιλουανό (†1938). Στην συνέντευξη που ακολουθεί ο θεολόγος του ακτίστου φωτός, ο άνθρωπος του Λόγου, ο Γέροντας Σωφρόνιος αναλύει με μοναδική βαθύτητα και ενάργεια τα κεντρικά σημεία της διδασκαλίας του αγίου Σιλουανού.

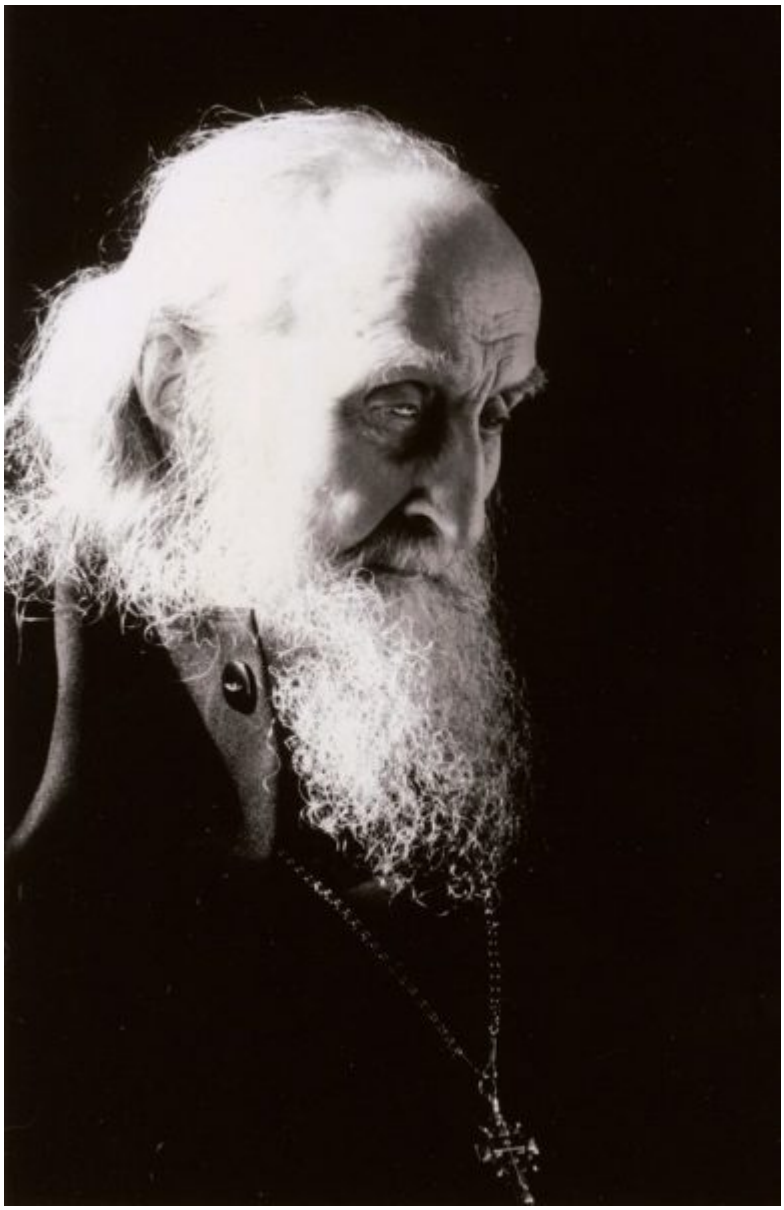

Γέροντας Σωφρόνιος: Όπως γράφει ένας Ελ--ληνας θεολόγος, είμαστε συνηθισμένοι να προσευχόμαστε στον Γέροντα Σιλουανό σαν σε άγιο, αλλά αυτή η επίσημη πράξη της Εκκλησίας, του Οικουμενικού Πατριαρχείου, μας δίνει τώρα την δυνατότητα να το κάνουμε όχι μόνο με την καρδιά μας και μυστικά αλλά ανοικτά, δημόσια.

Και ο ναός της Μονής σας είναι αφιερωμένος στον άγιο Σιλουανό;

Γέροντας Σωφρόνιος: Ο πρώτος ναι! (γελάει χαρούμενος). Δεν έχει τελειώσει, αλλά το μεγαλύτερο μέρος έχει ήδη γίνει. Περιμένουμε να στείλει ο Πατριάρχης έναν Μητροπολίτη του Θρόνου για τα εγκαίνια, η ακόμη να έρθει και ο ίδιος ο Πατριάρχης αν θέλει, γιατί αγαπούν πολύ τον Σιλουανό· σε τέτοιο βαθμό, που στο πασχάλιο μήνυμά του ο Πατριάρχης ανέφερε τα λόγια του Γέροντος: «Κράτει τον νουν σου εις τον Άδην, και μη απελπίζου»! Τώρα είναι πολύ γνωστός. Αλλά αν αυτός ο ίδιος δεν είχε απαντήσει σε έναν μεγάλο αριθμό ανθρώπων που προ--σεύχονταν σε αυτόν, τότε αυτή η συγκαταρίθμηση με τους αγίους δεν θα μπορούσε να είχε γίνει. Συχνά φανερωνόταν ως μεσίτης και πάντα οι άνθρωποι έμεναν έκπληκτοι από την ταχύτητα που εκείνος απαντούσε στις προσευχές τους.

Έχετε παραδείγματα;

Γέροντας Σωφρόνιος: Γνωρίζετε ότι έχουμε πολλά, αλλά με τέτοιον τρόπο που δεν ξέρω πως θα μπορούσαμε να τα καταγράψουμε τώρα. Πρέπει να ζητήσουμε από τους ανθρώπους αυτούς να μας γράψουν, διότι αν το κάνουμε εμείς, μπορεί να γράψουμε ιστορίες...

Εσείς όμως έχετε μαρτυρίες της μεσιτείας του αγίου Σιλουανού;

Γέροντας Σωφρόνιος: Εγώ είμαι ένα τίποτα! Ίσως με την έννοια ότι κάτι αδύνατο, όπως η δημιουργία ενός μοναστηριού, έγινε πραγματικότητα. Είναι δυνατόν σήμερα να ιδρύσεις μοναστήρι; Η γη δεν παράγει πια μοναχούς! Οι άνθρωποι δεν είναι τόσο θετικά προδιατεθειμένοι προς αυτόν τον τρόπο ζωής. Δεν ξέρω... Ο αγώνας είναι πολύ μεγάλος... Ήταν δύσκολα... δεν είχαμε σχεδόν τίποτε. Τρώγαμε πατάτες και τσουκνίδες. Και τώρα είμαστε εξαντλημένοι... Δεν είναι παράπονο αυτό, αλλά αυτό το μοναστήρι δεν μας δόθηκε δίχως πολλές δοκιμασίες. Και η βάση του μοναστηριού αυτού ήταν εκείνος, ο Σιλουανός.

Και ο Θεός επέτρεψε να ζείτε μέχρι τώρα, για να νιώσετε την χαρά για την αγιοκατάταξη του πνευματικού σας πατρός!

Γέροντας Σωφρόνιος: Σύμφωνα με τους γιατρούς δεν θα έπρεπε να ζω. Εδώ και καιρό το σώμα μου θα έπρεπε να είχε αποσυντεθεί μέσα στην γη... Ξέρετε, η πράξη της συγκαταριθμήσεως με τους αγίους υπογραμμίζει πολύ σημαντικά σημεία: μιλούν για την «αποστολική και προφητική διδασκαλία του»· και έδωσαν εντολή «εν Πνεύματι Αγίω» να του αποδώσουν αυτήν την ιερή τιμή –υπάρχει αυτή η έκφραση– «διακελευόμεθα εν Πνεύματι Αγίω»...

Να τιμούν την μνήμη του κάθε χρόνο;

Γέροντας Σωφρόνιος: Ναι, χρησιμοποιούν αυτήν την έκφραση στην επίσημη πράξη. Είναι μια πολύ σημαντική έκφραση. Ο πατήρ Μάξιμος Γκιμενέζ, από το

Chevetogne, έγραψε στο «Ειρηνικόν» ότι ο λόγος που έδωσε ο Χριστός στον Σιλουανό ωφέλησε πολλούς άνθρώπους με έναν θετικό και σωτηριώδη τρόπο. Το σημειώνει αυτό στην κριτική του για το βιβλίο μου, «Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστι». Σκανδαλιστήκατε η όχι;

Από αυτόν τον τίτλο; Όχι δα!

Γέροντας Σωφρόνιος: Αυτός ο τίτλος δόθηκε από τον π. Συμεών, όχι από μένα. Αλλά το θέμα είναι ότι όλοι μας έχουμε αυτήν την επιθυμία, όπως ο Μωυσής, να δούμε τον Θεόν καθώς εστι! Είναι απόλυτα φυσιολογικό, και σε αυτό το βιβλίο εκφράζω την άποψη ότι δεν μπορούμε να το κατορθώσουμε παρά μόνο ζώντας σύμφωνα με τις εντολές· γιατί οι εντολές του Χριστού δεν μπορούν να διαφέρουν από την ουσία του ίδιου του Θεού· καταλαβαίνετε; Για παράδειγμα, στο πέμπτο κεφάλαιο του κατά Ματθαίον, γράφει ο Ευαγγελιστής: «Ηκούσατε ότι ερρέθη... εγώ δε λέγω υμίν... εγώ δε λέγω υμίν...». «Ηκούσατε... αγαπήσεις τον πλησίον σου και μισήσεις τον εχθρόν σου. Εγώ δε λέγω υμίν· αγαπάτε τους εχθρούς υμών και προσεύχεσθε υπέρ των διωκόντων υμάς». Και παρακάτω, «ευλογείτε τους καταρωμένους υμάς κ.λπ...», «έσεσθε ουν υμείς τέλειοι, ώσπερ ο πατήρ υμών ο εν τοις ουρανοίς τέλειός εστιν»1.

Πως είναι δυνατό;

Γέροντας Σωφρόνιος: Αν δεν ήταν δυνατό, δεν θα παρουσιαζόταν μέσα στην Αγία Γραφή. Αλλά σε αυτό το σημείο καλό είναι να κατανοήσουμε θεολογικά, ποιά είναι η διαφορά μεταξύ των θεωμένων ανθρώπων και του ίδιου του Θεού. Είναι σημαντικό! Μέσω της θεώσεως, ο άνθρωπος, το ανθρώπινο πρόσωπο, η ανθρώπινη υπόσταση προσλαμβάνει το περιεχόμενο της ζωής του Θεού, αλλά δια της χάριτος όχι δημιουργώντας την. Τι σημαίνει δημιουργώντας την; Λέμε στο Σύμβολο της Πίστεως, «Ποιητήν Ουρανού και γης» κ.λπ.... αλλά παρ' όλα αυτά παραμένουμε δημιουργήματα. Δεν μπορούμε να είμαστε Θεός γιατί δεν είμαστε «δημιουργοί»...

Αλλά θεοί κατά χάριν!

Γέροντας Σωφρόνιος: Κατά χάριν! Δηλαδή ότι η θεία ζωή κοινωνείται και μας μεταδίδεται μέσω της χάριτος, αλλά παραμένουμε κτιστά όντα... δεν γινόμαστε δημιουργοί αυτού του κόσμου. Μετέχουμε της θείας ζωής κατά χάριν και μάλιστα μέχρι ομοιότητος, αλλά δεν την δημιουργούμε... Ο άγιος Σιλουανός μας άφησε ένα πολύ πλούσιο θεολογικό υλικό. Υπάρχουν θέματα στην θεολογία του Σιλουανού που κανείς δεν είχε διατυπώσει κατά το παρελθόν με τον ίδιο τρόπο.

Για παράδειγμα;

Γέροντας Σωφρόνιος: Λέει ότι υπάρχουν δύο μορφές ταπείνωσης: η μία είναι η ασκητική ταπείνωση, μέσω της μετανοίας, «είμαι χειρότερος από όλους», και η άλλη η θεία Ταπείνωση του Χριστού. Δηλαδή χαρακτηρίζει την φύση του Θεού που δεν μπορεί να περιγραφεί. Ποτέ δεν συνάντησα σε άλλους αυτή την διαφοροποίηση μεταξύ της ασκητικής ταπεινώσεως και της ταπεινώσεως που προσιδιάζει στον Θεό ως χαρακτηριστικό του. Ένα άλλο σημείο: Κανείς δεν μπορεί να αγαπά ολόκληρη την κτίση κ.λπ. και να προσεύχεται για ολόκληρη την κτίση, αν αυτό δεν γίνεται εν Αγίω Πνεύματι. Και η προσευχή για τους εχθρούς είναι χαρακτηριστικό αυτών που είναι φορείς του Αγίου Πνεύματος. Γι’ αυτόν τον λόγο λέει ότι αυτός που δεν αγαπά τους εχθρούς δεν έχει γνωρίσει ακόμη τον Θεό όπως πρέπει να τον γνωρίσουμε. Προσέξτε αυτό το σημείο. Γιατί το εκφράζει έτσι; Δεν υπάρχει τίποτε παρόμοιο σε κανένα πατερικό κείμενο…

Είναι σίγουρο ότι ο άγιος Σιλουανός είναι ένας άγιος που συγκαταχωρείται στην χορεία, στην παράδοση των μεγάλων πνευματικών Ορ--θο-δόξων Πατέρων, αλλά έζησε και εξέφρασε αυτό που ζούσε με ένα τρόπο εντελώς πρωτότυπο. Επί πλέον γράφει για πράγματα εξαιρετικά βαθιά με λέξεις πολύ απλές. Αυτό που λέτε σχετικά με το θέμα αυτό είναι πολύ σημαντικό και πολύ διαφωτιστικό.

Γέροντας Σωφρόνιος: Αυτό που είναι αξιοσημείωτο είναι ότι μιλάει γι’ αυτό με έναν εντελώς φυσικό τρόπο. Από που προέρχεται αυτό; Από την εμφάνιση του

Χριστού στην αρχή της ζωής του!... στην αρχή της μοναστικής ζωής του, όταν μετά την δοκιμασία έβλεπε την αιώνια απώλειά του, για μια ώρα... πηγαίνει στον ναό και προφέρει αυτά τα λόγια: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με»! Και ο Χριστός του εμφανίστηκε σαν να ήταν Ζων. Ε λοιπόν! Ποτέ δεν αμφισβήτησα στο μυαλό μου την αλήθεια αυτής της εμφάνισης του Χριστού στον Σιλουανό. Γιατί; Διότι ήταν απλός –ένας στρατιώτης– έτσι δεν είναι; Αμέσως μόλις τελείωσε την στρατιωτική του θητεία, πήγε στο Άγιον Όρος, και βλέπει αυτό! Αλλά που είναι η απόδειξη ότι αυτό είναι αλήθεια; Στο ότι άρχισε να προσεύχεται για τον κόσμο με όλο του το είναι!... Αν αυτός ο άνθρωπος, ο τόσο απλός, άρχισε να προσεύχεται με αυτόν τον τρόπο, τι σημαίνει αυτό; Ποιά είναι η μαρτυρία ότι προσευχόταν αληθινά; Με κλαυθμούς, με όλο του το είναι, προ-σευχόταν για την σωτηρία του κόσμου...

Αυτή η αγάπη, αυτή η συμπόνια για τον κόσμο μπορεί να είναι η πιστοποίηση της εμφάνισης του Ζώντος Χριστού;

Γέροντας Σωφρόνιος: Αυτό σημαίνει ότι ο Χριστός του εμφανίσθηκε πραγματικά και ότι τον γνώρισε δια του Αγίου Πνεύματος, όπως περιγράφει και ο ίδιος ότι το Πνεύμα ήταν μέσα σε όλο το είναι του: μέσα στο πνεύμα του, μέσα στον νου του, την διάνοια, ...στην καρδιά και στο σώμα... Γιατί μετά προσεύχεται έτσι: «Κύριε, ας σε γνωρίσει όλος ο κόσμος δια του Αγίου Πνεύματος»; Από που προέρχεται αυτή η προσευχή; Ήταν το αποτέλεσμα, ο καρπός αυτής της εμφάνισης... Μια στιγμή τόσο δυνατή που, όπως γράφει, αν αυτή παρατεινόταν δεν θα μπορούσε να παραμείνει στην ζωή. Αλλά το πυρ του Αγίου Πνεύματος τον γέμιζε ολοκληρωτικά. Έτσι οι ιδέες του για την ταπείνωση του Χριστού, η προσευχή του για όλον τον κόσμο, ήταν συνέπεια της αυθεντικής εμφάνισης του Χριστού μπροστά του. Μπορούμε να κρίνουμε από το αποτέλεσμα. Θέλω να πω επίσης ότι είναι μια εξαιρετική περίπτωση το ότι έχει μιλήσει γι’ αυτά τα πράγματα όπως ένας αποστολικός θεολόγος· όπως μιλούσε ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος. Η θεολογία ήταν η κατάσταση του είναι του. Όχι από ακαδημαϊκή γνώση. Πάντως, αν αρχίσετε να διαβάζετε προσεκτικά τον «Γέροντα Σιλουανό», θα δείτε ότι είναι ένα θεολογικό βιβλίο με πολύ απλές εκφράσεις. Δεν είχα ποτέ καμμία αμφιβολία ότι είδε τον Χριστό εν Πνεύματι Αγίω, εν τη Θεότητί Του, γιατί λέει ότι, όταν εμφανίζεται ένα τέτοιο φως, δεν μπορούμε να μην Τον αναγνωρίσουμε ως Θεό... Όπως ο Απόστολος Παύλος στην οδό προς την Δαμασκό. Σας τα λέω αυτά, για να επιστήσω την προσοχή σας πάνω σε μερικά σημεία όντως ουσιαστικά, μιας πολύ βαθιάς σημασίας και μιας θεολογίας αληθινά ευαγγελικής· όπως ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, γράφει με εντελώς απλά λόγια. Είναι αυτό που ονομάζω: η θεολογία ως προσευχή, η ως περιεχόμενο της προσευχής και ως κατάσταση των καρδιών μας. Το πιο εμφανές παράδειγμα αυτής της θεολογίας είναι οι επιστολές του Ιωάννου

του Θεολόγου... Η θεολογία ως προσευχή είναι η Αναφορά της Λειτουργίας, ιδίως του Μεγάλου Βασιλείου· μια πολύ σύντομη αναφορά μιας σφαιρικής θεώρησης· και δεν είναι παρά θεολογία, αλλά την παρουσιάζουμε ως προσευχή· η προσευχή λαμβάνει αυτήν την μορφή, η θεολογία λαμβάνει αυτή την μορφή.

Μέχρι τέλους, η απλότητα και η ταπείνωση του Σιλουανού απέκρυψαν την αγιότητά του από τα μάτια των περισσοτέρων. Αλλά μερικοί, όπως το κάνατε εσείς για μερικά χρόνια, είχαν επαφές μαζί του, πήγαιναν και τον επισκέπτονταν. Είχε κάποια φήμη από τον καιρό που ζούσε;

Γέροντας Σωφρόνιος: Όχι πολύ μεγάλη. Υπήρχαν πολλοί μοναχοί ανάμεσα στους Σέρβους στο Χιλανδάρι και άλλοι, θεολόγοι, ακόμη και επίσκοποι που τους άρεσε να μιλούν με αυτόν. Διατηρούσε αλληλογραφία, είχε αρκετά γράμματα. Περιγράφω μία-δύο περιπτώσεις στο βιβλίο μου. Και επίσης για την διορατικότητά του, για

την οποία μιλούν στην πράξη της συγκαταριθμήσεώς του με τους αγίους. Παραθέτω ακόμη και αυτό που ο επίσκοπος Νικόλαος (Βελιμίροβιτς) ο Σέρβος έγραψε γι’ αυτόν στην νεκρολογία του.

Αυτός ο επίσκοπος ο Νικόλαος ήταν ο εισηγητής μιας μεγάλης κίνησης για την πνευματική αφύπνιση της Σερβικής Εκκλησίας, η οποία μέσω του π. Ιουστίνου συνεχίζεται ακόμη μέχρι σήμερα από ανθρώπους σαν τον επίσκοπο Αμφιλόχιο η τον πατέρα Αθανάσιο… Λοιπόν, ο άγιος Σιλουανός είχε τακτικές επαφές με τον επίσκοπο Νικόλαο;

Γέροντας Σωφρόνιος: Δεν ξέρω τι ακριβώς υπήρχε μεταξύ τους. Αλλά του άρεσε του επισκόπου να έρχεται αρκετά συχνά στο Άγιον Όρος και κάθε φορά πήγαινε να επισκεφθεί τον Γέροντα Σιλουανό. Ξέρετε, ο επίσκοπος Νικόλαος είναι αυτός που με χειροτόνησε διάκονο το 1930 στο Μοναστήρι του Αγίου Παντελεήμονος, και ο Γέροντας Σιλουανός ήταν παρών… Όταν ήρθα στην Αγγλία, στο Λονδίνο, για πρώτη φορά το 1952, ο επίσκοπος Νικόλαος ήταν εκεί. Πήγα να πάρω την ευλογία του. Του είπα ότι ο αρχιμανδρίτης Ιουστίνος Πόποβιτς είχε γράψει σχετικά με το βιβλίο για τον Γέροντα Σιλουανό και τον συνέκρινε με τον άγιο Συμεών τον Νέο Θεολόγο. Και η αντίδραση του επισκόπου Νικολάου ήταν πραγματικά εντυπωσιακή. Καθόταν σε μια πολυθρόνα, και καθώς του έλεγα ότι ο π. Ιουστίνος είχε κάνει αυτήν την σύγκριση, χτύπησε την γροθιά του στο γραφείο λέγοντας: «Όχι!…Όχι, όχι! Ο Σιλουανός είναι πιο μεγάλος από όλους στην αγάπη του! Όταν διαβάζετε τους άλλους, σας κυκλώνει μια απελπισία, και αυτό ποτέ δεν συμβαίνει με αυτά που έχει γράψει ο Σιλουανός». Και εγώ παρέμενα σιωπηλός, ακούοντάς τον… Σήμερα ο Σιλουανός είναι πολύ γνωστός… και δεν έχω πια ανάγκη συστάσεων… Ο Φλωρόφσκυ είχε γράψει τον Πρόλογο της πρώτης έκδοσης του βιβλίου στα αγγλικά. Υπογράμμιζε ότι ο Σιλουανός λέει γνωστά πράγματα αλλά με έναν διαφορετικό τρόπο… Μου λένε: μιλήστε λοιπόν με μια καινούργια γλώσσα στον σύγχρονο κόσμο. Λοιπόν είναι μια καινούργια γλώσσα! Πολλοί άνθρωποι έχουν εκφράσει την χαρά τους, και ακόμη ο αρχιεπίσκοπος του Canterbury έγραψε ότι αυτή η πράξη συγκαταριθμήσεως του Γέροντος Σιλουανού με τους αγίους είναι ένα χαρμόσυνο γεγονός όχι μόνο για την Ορθόδοξη Εκκλησία, όχι μόνο για το Μοναστήρι μας, αλλά γενικά για όλο τον χριστιανικό κόσμο.

Διαβάστε τη συνέχεια στη pemptousia.gr